

2 CORINTIOS

Biek numiim hēsap Pabloou

Corintopienag p'ā deepäitarr

Chi p'ātarr. Pabloou Corintopien chi hāk'a durrum k'ānnag māg hēsap biek numiim p'ānaa deepääiwai Macedonia sīejim haajem.

Maadēu k'ap'ā nām, nacharam hēsap hichdēu deepäitarr gaai hirua hamag hit'ūu hiek'aba t'etta hiek'ap'ājim. Maimua hich hiek hasekasjierrā wa hasekasba k'ājjā nā ha k'ap haagta, hag k'ur nān hawi, Titoog ham hoon mapijim hanām, mag hoot'urwi jūrr hichig jaauchēmk'īir.

Mag chadcha Tito ham haar hudt'urwi jaaucheewai, hāaur k'ānnan hāu hichdēu jaaupäitarrjō hi hipierr hawi nem hajaug nām ha jaauchējim haajem, hamach k'īirjug k'aibgamjā hisegpāiwi (2:1-11). Mamā hagjō naajim haajem hāaur k'ānn hi hiekjā hasekasba warag hi hichaaurta hiek'anaa hi hēugar hí chan mag hichdēu jaaujemjō hich Jesucristoou jār hautarrjā k'abamta jāg nārrām hanarr k'ānn (cap. 10). Titoou mag jaaubaicheewaita Pabloou māg carta biek numiim p'ājim haajem.

K'an jawaagta p'ājī. Mag Titoou Corintopien higwi hich jāgaagaa jaaubaicheewaita (7:6-7) jōoi honeeubaadēwi māg hēsap p'ājim haajem:

(1) hichdēu hūrwai hāu hichdēu jaaupäitarr
hipierra hāaur k'ānnau hamach k'aibag
hisegwi Cristoou k'ōsi simjōta nām hanām
gaaimua hich honee sim jaaupäinaa (cap.

- 7), mag n_{am} d_{ai} hīchab hamau hamach hee woun k'aigba n_{arrarr} ya castigaatarr haawai ya hīs jūrr hi perdonaaaju haai n_{am} ha jaaupääig (2:5-11);
- (2) maach peerd_{dajem} hiek hajap'a hamag jaaunaa hag gaaimua hichjā p'it'urg hau sim jaaupääig (3:1-6:10);
- (3) Jerusalén p'öbör hee chi h_{äk}'a durrarr k'_{llan} dau hap'_{ll} k'it'ee harr k'_{llan} hat'ee deepääig p'atk'ondam p'ienaa k'_{llir} k'aug wai naamk'_{llir} jaaupääig (caps. 8-9);
- (4) mag hich h_äugar hiek'anaa hich respetaaba narr k'_{llanag} hiin chadcha hich Jesucristoouchata hich hi jaaumk'_{llir} hi j_{lr} haujim ha jaaupääig (10:1-12:13);
- (5) deeu t'ärjupam biek'au ham haar maju jaaupääig, mag hamach haar mam hūrwi warag hamach pekau t'um hisegamk'_{llir} (12:14-13:10).

Pablo salud

¹ M_{lln} Pabloou, Hēwandamau Jesucristo hiek jaaumk'_{llir} hich Cristooucha j_{lr} hautarr. Muata Timoteo d_{äimua} m_{ag} hēsap p'_ä deepäi chir_{am}, Grecia durr Corinto p'öbör hee Hēwandam hiek h_{äk}'a durrum k'_{llanag} maimua deeum p'öbördam n_{lln}aid_{am} heem magwe t'umaa chi h_{äk}'a durrum k'_{llanagjā} hagjō.

² Maach Haai Hēwandamagjā jēeunaa maach Pōr Jesucristoogjā jēeu chir_{am}, pāach h_äu wai n_{am} d_{ai} hīchab k'_{öinaa} wai wēn_{llramk'}ir.

K'ant'ee Cristo gaaimua Pablo dau haug waau-jeejī

3 Keena, maach Hēwandamta hāucha k'itam. Hichpaita maach Pör Jesucristo Hayau; hichta maach Haai haawai hichdëuta hōor dau haug k'aug paraanaa hīchab maach k'īir jāsenk'aajem.

4 Hichdëuta maach gaai masi wa hök'īirjuu k'āijā nám haigjā chadcha maach k'īir jāsenk'aajem, jūrr maach garmuajā hagjö dich k'apeen gaai masi wa hök'īirjuu k'āijā hoowai hich Hēwandamaau maach dāi hatarrjö hich hagjö ham k'īir jāsenk'amk'īir.

5 Cristo gaaimuata maach hīrcha dau hap'la wēnrraaawain hichdëujā hich hagjö hīchab maach hīrcha k'īir jāsenk'aajem.

6 Mag Cristo hiek jaau nám gaaimua dau haug wau chitamn, Hēwandamaau māch peerdā hautarrjö pāachjā k'īir jāsenk'awia pāach peerdā haumk'īrau. Mag hirua mā k'īir jāsenk'a siman, jāan hich hagjö pāachjā mājö dau hap'la hap'öbaadeewai jūrr māch garmuata pāar k'īir jāsenk'aa k'ap'la hamk'īrau. Mag haman magan pārau mā dēnjö hāwatimā hāwatju.

7 Mua k'ap'la chiram, pāarjā Cristo gaaimua mājö dau hap'la naawai jāg hichdēu mā k'īir jāsenk'atarrjö pāarjā hagjö hirua k'īir jāsenk'aju.

8 Cristo gaaimua k'odamnaan, tale pārau k'ap'la nám, Asia durr mawia mā wajap'a dau haug wautarr. Muan tag māchdēu hāwatbajupii haajeejim; magam gaaimua muan ya tag māch pāar k'īir chitabajupii chirajim.

9 Muan ya māch t'ōopäaigpampiita chirajim; pari jūrran mag wajap dau haug wautarr gaaimua ya mārāg jaaubarmjöta hajim, māchpai wir haig higju k'āyau hīrcha Hēwandam hōor mee sīsid harjā p'iriū haaujem gaaita k'īirjuju.

10 Mag, hău mλ t'ðopiba Hēwandamau mλ peerdλ haujim. Mua k'ap'λ chirλm hīchab, hichdēu mλ t'la wai sim haawai mλg hatagjā hirua hich jāg mλ k'aigpēr wai nλrraju,

11 pārau mλ kōit hich jāg pλaba jēeu durrumλn. K'apank'am k'λλnau mλ kōit Hēwandamag jēeu nλmλn, magan hich hagjö hău hirua mλ wajap'a wai chiraajem paarjā k'apank'am k'λλnauta hirig hău hajim hajurau.

Jāgwia Pablo Corintoog mabajī

12 Mλch wajap'a chitanaa hiek'aawaijā chadcharam hiekta pāar hee Hēwandam dak'īirjā mλch hiek'a chitaajem k'ap, mλ honee chirλm hi dau na. Mλ mag chitλm chan sīi mλg jēb gayam k'λλn k'īirjug k'augau k'aba, sīi hich Hēwandamau mλrλg magpi sīewaita t'umaam k'λλn daarjā hău wajap'a chitaajem.

13 Pārau wajap'a k'īirjumλn mλchdēupai mλch higwia pāachig hēsap gaai mag jaaupäaiwaijā pārau k'ap'λ haju, chadcha pāachdēu mλ hoojemjöpaita mλchdēujā mλch jaau chitλm. Jāg mλchdēu p'ā deepäi chirλmλn, sīi mλ gaaimua pāachhonee haju haai nλm wajap'a pāachig k'ap hamk'īrau.

14 Hīsin sīi pārau bλchk'unpaita k'ap'λ nλm muata nacha pāachig Hēwandam hiek jaauchētarr, pari wajapcha k'ap'λ haju bλchk'un waaur nλm. Maach Pör Jesūs pierrum hedta pāar honee haju mλ gaaimua, maagwai mλchjā hagjö honee haju pāar gaaimua.

15 Mag mλch gaaimua pāach honee haju k'ap'λ chiraawai nacha pāar haigta chiraimaju k'īirju chrajim, biek numí pāar hoot'uraag.

16 Mλch k'īirjukan Macedoniaag mamuajā nacha pāar haigta jēerimawi deeu hewag bēewaijā hūwaai pāar haigta chiraichēju k'īirju chirajim. Mag, mλ Judeaag maagpaawajā hāu pārau mλ juag hoomjō mua nemdam higju t'umaa mλrʌg deepäik'am.

17 Pari magtarrrta, jāgwia mλ mabajī. ¿Pārau hoowai mua wajap'a k'īirjubanaata pārag maju ha p'ā deepäijī? ¿Wa mλchta sīi parhoobam k'λλnjō hihāsisisidō chitaawaita nem mag haju hatarrjā nλlpai hawia deeu hūwaai mag k'abam haajēwa? Magjā k'abam.

18 Hēwandamaujā k'ap'λ sim, hi dau jam mua pārag nem mag hawia deeu hūwaai mλchdēupai hich hag hiek higwia mag k'abam haajē. Mua mag nem jaauba chitλm.

19 Silvano dāi Timoteo maimua mλchdēujā hagjō maach t'um Jesucristo Hēwandam Hiewaa hiekta jaau wēnλrraajem. Hich Cristooujā nem mag hawia deeu hich hag hiek higwiapai mag k'abam haba sīerraawai maraujā pōd magju k'aba nλm. Cristoou hichdēu mag habarmλn hich magta nem wau sīerrλm.

20 Hi gaaimuata Hēwandamau maach dāi nem magju hatarrjā chadcha hich hiek'atarrjō haajem. Maguata maach Hēwandaman chadcha hich hiek'atarrjā sēuk'aba sīerrλm haajem maadēu, Cristo gaaimua hi t'ö hiek'amamua.

21 Hich hag Hēwandamauta pāragjā Cristo hiek hāk'apiwi mλrʌgjā hāk'apiwia maach hich dāi hubλ p'ē wai sim; maimua hichdēupaita maar mλg chi Cristo hiek jaau nλm k'λλnjā jλr haujim.

22 Mag hichdēu maachig hich hiek hāk'api hat'am haigta maach gaai hich dauchach p'ā

s̄ubarmjö hajim, magbarm haigmua hichdēu k'ōsimjö nem wau n̄am hoowia hōrag chadcha hich dēnk'a n̄am k'ap hamk'īir. Mag n̄am dāi hīchab hich Hak'aarjā deejim, mag gaaimua hāgt'ar paimaawai hichdēu m̄ag hatag maachig nem deeju han̄mjā chadcha deeb k'aba deeju k'ap hamk'īir.

²³ M̄ s̄euk'a chiram k'ai magan Hēwandamau m̄ dāi hichdēu hampierr haju haai sim; pari hagt'a m̄agwaiwe Corintoog pāar hoon maba chiramn, s̄i pāachig hik'āba hiek'abaimaawai warag pāach hōk'īirjuu hapimaaugauta maba chiram.

²⁴ M̄ jam barwia m̄achdēu nem jaaubarmta pārag hajués waupimap'a chiram. Ya pāar pāachdēu Cristo hiek hōk'a n̄am gaai huba naawai pārau k'ap'ā n̄am, jāga haju haai n̄a m̄ barju nawe, maagwai magam hat'ee chan ya pārau wajap m̄ higba n̄am. Magarrau mua m̄achdēujā k'ōsi chiramn pāar honee hapijuuta hēk'aajem. Mua chan pāar hōk'īirjuu hapimap'a chiram.

2

¹ Mag m̄ach barbaimaawai pāachta k'īir naauwia hōk'īirjuu hapimaaugauta hagt'a maba chiram.

² M̄ mawia pāachig hiek'abaimaawai pāar hōk'īirjuu n̄aisim hoobaawai, ¿jāga m̄achjā honee habarju pāar dāi? Maig chan maach t'umaa honee haju Harrta s̄i warag hōk'īirjuuta n̄aisiju.

³ Mag k'īirjuwiata har nacha m̄achdēu pārag hēsap p'ā deepāaiwai hag gaai s̄i jaaupāi chirajim, m̄ach barju nawe pāach happai hiek'awia mag k'aigba haadēp n̄am t'umaa wajap'a arreglaamk'īir. Mua k'ap'ā chiram m̄ach honee haju, m̄ barju nawe

pārau mag problema arreglaapämän; mag hamän mäch happaijā k'aba päächpata däi honee haju.

4 Pari jäg hēsap pārag deepäyaag p'ā chiraawai t'umaa k'īrjuwia gaai machaaga haadëmua warag mächta bīejeejim. Pari mäch meerba chiräm, mua hēsap gaai pārag jäg p'ā deepäitarr chan sīi pääar hök'īrjuu hapieg k'abajim. Magju k'āai hante jäg p'ā deepäitarran, mächdēu chadcha pääar k'ōsi chiräm k'ap hamk'īr hajim. Mua pääar k'ōchk'aba chirak'iin, pääar jājägk'amjā mā gaai mas k'aba chirraajeek'am.

*Hich bāaurr hūan wai sīerr perdonaapi
jaauupäitarr*

5 Pari hiwiir hābpaimua jäg mā hök'īrjuu hapitarr chan mäch happai k'aba, jāan chi iglesia heem k'āndampata t'um hich jäg hök'īrjuu hapijim, hich jäg k'aigba harr gaaimua.

6 Ya pääach k'apanaam k'ānnauta hi castigaatarr haawai ya hich jāgpai häu sim.

7 Sīi jāimua pārau hi perdonaawia hi k'īir jāsenk'abat, heeu magba hak'iin hich däi jāgtarr gaaimua warag hök'īrjug pöoma haadeewai tag Hēwandam dālijā nrraju k'īrjuba k'āijā haduk'am.

8 Hi magpim hugua warr päächdēu hi däi narrjö deeu hūmaai, "Marau hagt'a pā k'ōsi nām" habat hirig.

9 Nawe mächdēu pārag hēsap deepäitarr gaajā hich mag mua pārag jaauupäijim, chadchata mächdēu pārag nem jaau chiräm hipierraan nā wa hipierraan k'aba nā ha k'ap haag.

10 Pārau perdonaabarm woun muajā hagjō hi perdonaaju. Mag mua hi perdonaabarmjā, chadcha hich k'aibag hisegbaawai hi perdonaaju sīerr k'ai, pāar gaaimuata Cristo dak'īr mua hi perdonaaaju.

11 Mag hi perdonaaba hak'iin, dösātta jūrr maach gaai hārpaju; ya maadēu hi k'ap'ām, hí jāga sīerrá.

Corintopien k'ap jēwaag Pablo Tito dāi hoom k'ōchag sīerr

12 Troas p'öbör hee Cristo hiek jawaan ha maawai maach Pöröu hich hiek jaaumk'īr sīi p'it'urgjā chuk'u mārlag jaaupijim.

13 Pari mag mā barimaawai Cristo gaaimua māch heeum Tito hooimabajim Troas p'öbör hee. Magbaawai k'ak'aisamjō chichiir hawia, haiguim k'ān hermanonaanag hayoo ha pławia mua Macedoniaaga, Tito dāi hoog; hí pāar haar hudt'urtarr haawai hirig pāar k'ap jēwaag hawi mā Macedoniaag majim, hi sīerr haar.

Cristo dāi k'apeerk'a nām gaaimuata t'um pödpäräi haajem

14 Pari hāu hajim ha chirām Hēwandamag, Cristo dāi k'apeerk'a naawai nem p'it'urm nemjā hi gaaimuata hāu maach garmua pödpäräi haajem paar. Maguata hīs maach wēnārrāmpierr Hēwandam hiek jaauwaijā, warp'am magwe jāgdee t'āp wējōmjō, jūrr maach gaaimuata hōrag hich k'augpi sim.

15 Hēwandamau hoowai maach hi hiek jaau wēnārrām k'ānan incienso warp'am magwe t'āp wējōmjōta hoojem, mag hi hiek haaidāmk'īr jaau

wēnrramua. Mag nám gaaimuata chi peerdaju k'lanan peerdə nám, maagwai chi peerdabaju k'lanan hamachdëu k'os hæk'aba hawia sii hok'oo t'anam.

¹⁶ Chi hok'ooju k'lanagan, Hēwandam hiekta mag inciensojö warp t'lap haaidə wějomta warag ham t'ðoju pak'érjö sim, hamachdëu hæk'aba nám gaaimuata. Pari jurr chi häu hæk'awia peerdaju k'lan hat'eyan mag warp'am magwe t'lap wějomta běnhëjö sim, warag ham hiiupi hawaag. {Magan k'aíuta mag Hēwandam hiek warp'am magwe haaidəmk'ir jaau nrramua warag hoor hiiupi hawaag wa t'oopieg k'ajā jaau k'ap'Λ sī?

¹⁷ Har pāar hee sük'a nem jaaujem k'lan k'abam. Hich Hēwandamauta mag jaaupibam chan pöd mag jaaubam. Magarrau maach hich Hēwandamaucha jlr hautarr k'lnaun chadau mag jaauju haai nám. Marau chan mag ham dënjo sii p'atk'on haum k'ðchgau maach k'irjug heemupaита Hēwandam hiek jaau wēnrraba nám. Maragan hich Hēwandamauchata hich hiek jaaipi siewai hi dau na nem jaau námjā t'um hagchata jaaujem, Cristo dāita k'apeerk'a naawai.

3

Hēwandamau hiek hiiur deetarr jaau nám

¹ Mag, muan nem jaauwijā t'um nem hagchata jaaujeewai {pāar jāg hee mua məch wir haig t'öwiata mag hiek'a chirəmjöö sī? {Wa məchjā warm k'lanjö pāar haar hēsap dāita maju haai chirāwa? Mag k'abam. Hēsap chuk'u mawiajā ya pārau mə k'ap'Λ nám. Ni warm k'lanag məchdëujā

Hēwandam hiekta jaau chirəm ha k'ap hamk'īirjā pāar juu heem hēsapjā higba chirəm.

² Mərəgan, carta chaarta məch däi wai chitaju k'āyau pāach chi hāk'a nəm k'ənta carta chaarjö nəm. Mua jaau chitəm hiek hāk'awia Hēwandam dau na pāar wajap'a wēnərrəm hoowiata carta gaai jaaupāi nəmjō hōrau k'ap'Λ naabahab, chadcha mua wajap'a Hēwandam hiek jaau chirəm.

³ Chadcha hamau wajap'a hoo nəm hak'iin, pāar k'abahab hich Cristooucha carta p'ātarrjö nəm. Mag cartajö hichdēucha p'ātarr haawai plumaau p'ātarrjā k'aba, sīi hich Hēwandam warrgarwe hich mag hiiu sīerrəm hag Hak'arauta hēsap gaai carta p'ātarrjö sim. Mag p'āk'a sīsimjā sīi warrgar Moiseeg p'ā deetarrjö mokdau gaai k'aba, pāar t'āar heechata p'āk'a sīsimjō hajim. Hajapcharan mərəg hich hiek jaaipi simua warre pāach t'ārauchata hāk'apijim.

⁴ Mua chadcha mag hiek'a chirəm, Hēwandamauta Cristo gaaimua məch hiek'a chirəmjā k'ap'Λ hapi sīewai.

⁵ Mag nəm haig chan mag məchdēu nem wau chirəmjā t'um məch juapaauta wau chirəm haba chirəm. Mua k'ap'Λ chirəm, məchdēu nem wau chirəmjā Hēwandamau juapadam dee simuata waaujem.

⁶ Hichdēuta mərəg juapadam deejim, hich chogk'anaa hich garmua hōor däi haju hiek deetarr jaaumk'īir. Pārau k'ap'Λ nəm, mag hi hiek hiiur mua jaau chirəm chan warrgar Moiseeu dau daau p'ā pəatarrjö k'aba haawai pāach t'āar hee sīechēmjā pārau pōd hooba haajem. Mag Moiseeu p'ā pəatarran dau daau sīejieb pari magua hōor

peerd^λ hauba haajeejim. Mam^λ hīs jūrr hag k'āai Hēwandam Hak'aar maadēu hooba haajemuata hōor peerd^λ haaujem.

⁷ Mam^λ Hēwandamau mokdau gaai p'ātarr hiek Mooiseeu waibēewai, sīi hichta hedau k'īrjō k'īir bālmjō bēetarr haawai, israelnaanau pōd hi k'īir heerpabajierram haajem, dau k'ak'aichgau. Mag bēejiel mam^λ hich mag sīerraag k'aba harr haawai hök'ar magba pamamua tag bāl k'aba haadējim haajem hi k'īir. Mam^λ pāadē wajap'a k'īrjubat. Mag hich Hēwandamaucha mok gaai p'ā deetarr hiek hajieb mam^λ maach peerd^λ haubaju hiek hajim. Mag sim hāba jaauchewaijā hich wajaugau sīi mag Moisés k'īir bālmjō hapitarra,

⁸ jāgwia hag k'āyau hatcha wajaug habaju sī hich Hēwandamau hich Hak'aar gaaimua hōor dāi deeu hiek deebarma ham peerd^λ hauju jaau nām.

⁹ Wajapcharan mag maach peerd^λ haubaju hiek jaautarrjā wajap'a harr k'ai, magan hich hiek hāk'abaadeewai Hēwandamau maach kulp chuk'u hapāiju jaau nāmta hag k'āai wajapcha sim.

¹⁰ Nacha mag mok gaai p'ā sīerr hag hajaug chan hēudee mag Hēwandamau maach peerd^λ hauju jaau nām hiek dāi bālrjā barba sim.

¹¹ Mag hiek p'ā deetarr wajaugau Moisés k'īir bālmjō hapitarra hōtdaujō hök'ar t'ōmamua chugpatarr k'ai, magan Hēwandamau hich Hak'aar gaaimua hōor dāi hiek deetarrta wajapcha sim, hag k'āyau bālrjā chugpaa k'augba sīerraawai.

¹² Mag hi hiek hāk'abaadeewai Hēwandamau maach kulp chuk'u hapāijemjā wajap'a k'ap'Λ chiraawaita, māchdēu jaauum haig warre hi hiek dawaata jaau chitaajem, hiek wajap'am haawai.

13 Moisés Sinaí durrsí gaai Hēwandam däi hiek'a sīi hawia bëewai hich k'íir sīi bñlmjö t'ñnarr hök'ar chugpamam israelnaanag hoom hugua, hich k'íir gar putiu börr haaujeejim hanaabá. Pari hewag paawai mag hirua waiberr hiek k'ääi jürr chi hiek hiiur pierrumta wajapcha siewai mua chan mag hi dënjö meerba muan warre dawaata jaaujem.

14 Pari mag Moiseeu hich k'íir happai börr haaujerrta t'um israelnaan k'íirjugpata Hēwandamau mag put heegar börr hat'amjö hajim. Maguata hewag pawiajä par Hēwandam hiek t'är nñmjä pöd k'augba haajem, mag börr simjö sim k'echeupäiba siewai. Mag k'íirjugjä putiu börr simjö sim k'echeupäyaagan Cristo hiekta t'äraucha häk'aju haai nám.

15 Hís hewag pawiajä, mag sísidäm k'ññau hich Moiseeu hësap p'ã pñatarr gaai t'ññrwai hagt'a hamachdëu t'ñrmamjä k'augba nám.

16 Pari Hēwandamag hamach pekau chugpaapi jëeuwita mag ham k'íirjug putiu börr simjö simjä warre barbapñimjö haajem.

17 Warran Hēwandam warp narrta ya hi däicha wënñrrñmjö nám, mag Moiseeu p'ã pñatarrau tag p'ëet'ñgba naawai. Magua mag dich pekau chugpaapi jëeuwain warre hich Hēwandam Hak'aarta wai nñsiejem.

18 Maguata maach hi hiek häk'a durrum k'ññ chan mag hagt'a putiu k'íir börr nñmjö k'aba haawai hësp'ëg dau wajap'am hee hoo nñmjöta hich Hēwandam wajaugjä maach gaaita hõrau hoo nám, maach nem wajap'a wau nám gaaimua. Mag nñmua maachin waragta hich Hēwandam Hak'araau wajaug paamaawai warag maach Pör

Jesujöta paauk'amam.

4

¹ Magua məch chan k'usëuk'aba chitəm, Hēwandamau hich garmuata məch dau haug k'augwia hichdēuta mərəg məg p'idagjā deetarr haawai.

² Hi hipierraam ham k'õchgau meraa nem wauwia deeu hagəm gaaimua məch k'īir naauju hayaam nemjā mua bələrjā wauba chitəm. Mua chan sīi jäg k'ap'əm hanəmta har parhooba nem jaau nərrjēem k'ən k'aba haawai hōor k'ūgurwia maach Hēwandam hiek p'ā sim gaai chaauraapaijā jaauba chitəm. Hēwandam dau na magju k'āai muan hāba nem hagcha jaaujuuta hēk'aajem. Mua mag nem jaunaa wau chitəmjā chi mə hoojem k'ənnau ni hābmuajā meraa k'aba nəm.

³ Mua məg Hēwandam hiek jaau chitəmjā hōrau pōd k'aug hauba nəm k'ai, magan mak'ənnan hagt'a putiu dau hēu hār börr nəmjō naawaita hamach hok'oo nəm gaaimua mag k'augba nəm.

⁴ Hich chi dösāt məg jēb gayam k'ən hēwandamk'a sīerrəmuata ham dau k'īpi wai sim dāi ham k'īrjug hārjā putiu börr wai simjō sim, maach Cristo t'umaam k'ən k'āai hārpai sim hiekta hāk'apimaaugau. Mag Cristo hiek'aupaita hōtdau bələg nem hoowai k'ap'ə haajemjō maachig k'ap'ə hapi sim, Cristo gaaita hich Hēwandam k'īir t'eg sim.

⁵ Mə chan pārag wir haig məchta pāar pōrk'a chirəm ha jaauba chitəm, muan Jesucristota hōrag hamach pōrk'apimk'īir jaau chitaajem; hí k'abahab chadcha maach Pör. Məch garmuajā Jesucristo

k'ōsi chirₘ gaaimua, mₘg hi hiek jaau chitₘmua
mₘn sīi pāar chogk'ata chitₘm.

6 Har mₘg durr hompaa naawaijā sīi hich
hiek'aupai k'īchag heemua hararag hompaa
hautarr hich hag Hēwandamaupaita hich
hiek'au maach k'īrjug haardₘ hat'amjō hajim,
magbarmua maach Hēwandam t'umaam k'ₘn
k'āai wajaug sīerrₘta Jesucristo gaaimua k'ap'ₘ
nāisimk'īir.

*Dau hap'ₘ hawiajā Hēwandam maach dāi sim
k'ap'ₘ nām*

7 Pari mag Cristo hiekta p'atk'on k'āaijā
hārcha balee simta sīi maar mₘg dau hap'ₘ
durrum k'ₘnauta jaau wēnₘrraajem. Pari mag
Hēwandamau maar mag k'it'ēem k'ₘnagta hich
hiek jaupi sim chan maachta wajaug nām
hamk'īir k'aba, sīi hich Hēwandam jua t'eegauta
mag wau nām ha k'ap hamk'īrau.

8 Maguata mₘn mₘg chitₘmₘn, nem
k'īrpierramuata chachmamjō haajeeb pari warag
magₘmpaita k'īrju chirₘjā haba chitₘm. K'ar
mag dau haug waauwaijā magₘm higwia warag
nem wauju k'augba haadeejeeb mama, magₘm
gaaimua hök'īrjug pōomajā haa k'augba chitₘm.

9 Hōraun mₘ k'aibag wawaag mₘ hēudeejā
hēk'aajem; pari jūrr hamau mag nām hee
Hēwandamau mₘ k'a hogdₘba hichdēuta mₘ t'la
wai nārraajem; t'ōoju hēk'a nāmua mas deejeeb
pari warre t'ōo chan t'ōoba haajem.

10-11 Jesujā juauta ham dēn hi t'ōop̄itarr haawai
mₘjā hagjō mₘch chitₘmpierr hi gaaimua t'ōjuuta
jlr chitₘmjō haajem, mag dau haug wau chitₘm

gaaimua hõrau hoowaijä chadcha hich Jesús mΛ t'äär hee hiiu simuata mΛch t'la wai nΛrraajem k'ap hamk'īir.

¹² Mag hi hiek jaau chitΛm gaaimua mΛchin chadcha t'ōjuuta hēk'a chitΛmjö haajem, pari mua mag jaau chitΛm gaaimua hēu pāar chi hēk'a nΛm k'ΛΛnan jūrr hiiuta hiiu nΛm, hi hiek hēk'a nΛm gaaimua.

¹³ Pari chadcha Hēwandamau mag mΛch t'la wai s̄leju k'ap'Λ haawaita David k'ararrau hiek'atarr hiek'ōoin, "MΛch hoomap'am k'ΛΛn jua heemua Hēwandamau hēu mΛch chig hapiba höbeerpiju k'ap'Λ chiraawaita warag hi hiekjä högk'aba jaau chitaajem."

¹⁴ Mua k'ap'Λ chirΛm, Hēwandamauta maach Pör Jesús meetarrjä deeu p'iriu haujim. Magtarr haawai hichdēupaita hīchab mΛchjä Jesús p'iriu hautarrjö p'iriu hauwia pāar d̄i hāba hich sim haar maach p'ē harrju.

¹⁵ Mag mΛch dau haug waaujem t'um pārag jaau chirΛmΛn, jāan mΛch mag chitΛm gaaimua pāachta hēu hamk'īrau, magΛm gaaimua hīchab Hēwandamaujä d̄errcha pāar d̄i wajap'a haajeewai hich hagjö hīchab hōor k'apank'am k'ΛΛnauta hēk'awia hirig hēu hajim hanΛmuu hi tö hiek'amk'īir. Magamk'īrta mag mΛch dau haug waaujem pārag jaau chirΛm.

¹⁶ Mag Hēwandamau mΛch p'iriu hauju k'īrjubaadeewaita warag k'īrdam hubΛ hich jāg p'idk'a chitaajem. Maach mor mΛg chi hārΛmΛn chadcha jōoiraan pamampierr warag serbiiba pamáma, pari jūrr mag sim maach hak'aran hedau

hāspapak'ampierrta warag jua t'ierrpapagmam,
Cristo gaaimua.

¹⁷ M̄ig heegar haawai añó k'apan m̄g dau haug wau chitawiajā m̄g hatag ya Hēwandam d̄i hich mag hogd̄ba chiraimanaa hoowain s̄i k'ūchpaita mag hap'la chitarrijō haju, maglm̄ t'um hāwattarr jūrr Hēwandamau m̄ch wajapcha wai s̄isiewai.

¹⁸ Chadcha hagt'a m̄chd̄eu hooba chirab mam̄, magtarr jūrr Cristoou m̄ch d̄i hajap'a haju k'īirjubaadeewaita m̄g jēb gaai s̄i chik'am juu machgau hap'la chitawiajā maglm̄jā higba chitlm̄. M̄g heegar haawai maad̄eu nem wajap'am hoo n̄m̄n jöpcha t'um chi matarrjā k'augba haju; pari h̄gt'arm nem chan chugpaa jā k'augba hich mag s̄erram̄ hiek'au, hoojā k'augba.

5

¹ Keena, maach mor m̄g siman̄ s̄i k'ūchpaim hat'ee di hēu s̄utarrjōta sim. Pari maad̄eu k'ap'la n̄m̄, m̄g jēb gaai haawai maach mor mag dijō sim jēebaadeewai jūrr h̄gt'ar Hēwandamau maach hat'ee b̄l̄rjā jēeba haajem diita wai sim. Mag di chan s̄i hōrau hēutarrjā k'abam.

² Mag k'īirjubaadeewaita mag mor dijō sim haum k'ōchk'abaadeejem. Jāga hak'iin meejā meebla m̄iguim mor s̄i hisegpāinaa hich m̄gta warre mag h̄gt'ar Hēwandamau maach hat'ee mor hiiur wai simta hat'aimak'am.

³ Wajapcharan maach meewai maach hak'aran di chuk'umjōta haadeejewai s̄i hich m̄g b̄l̄rjā meebleta mag mor hiiurta s̄i k'ajūajō t'eg jūapāim k'ōchk'abaadeejem, magbaawai s̄i di jōoi garmua di hiiur deg d̄rbabaadēmjō haag.

4 Mag jēb gaaita maach hēu heepai wēnarram haiguin t'ōmap'a sīi warag maach mor māg sim hārpaita mag Hēwandamau maach hat'ee mor hiiur wai sim hanlmjā jūapäim k'ōchk'abaadeejem; magbarmua maach mor māg dajēk'u k'it̄amta jūrr dajēgba hich mag sīsimkīir.

5 Magaag hat'eeta warre Hēwandamau maach hompaawaiwe dajēgba haajem mor k'īrta deejim; pari magtarra pekau gaaimuata maach māg dajēk'u k'it̄'eem. Mamā magām hāba deeū mag mor hiiur maachig deeb k'aba deeju k'ap hamk'īir hich Hak'aarjā maachig deejem.

6 Hich Hēwandamauta mag sīewai chadcha hich mag haju k'ap'ā chirām. Maachta māig heegar hagt'a maach hēu hee wēnarram haiguin maachin Hēwandam warp deeum durr nāmjöta wēnarram,

7 chadcha daúacha hi hooba naawai. Pari magām hāba hichdēu maachig deeju ha jaau sim chadcha deeju k'ap'ā hi hiek hāk'a naawaita

8 t'ōjujā k'īrjuba chirām. Mag mā meewiajā hichiita maach Pör Cristo haar hi dāita hāba chiraimaju k'ap'ā chirām.

9 Maguata, hagt'a māg jēb gaai chitaju wa jöpcha hi haar maju hawiajā, māig heegarweran hāba hi dawagaata nem wauju k'īrjuajem.

10 Hichiita maach māg t'ānām k'ānnan t'umaa Cristo hich pörk'au pōm sim gaai hoo sim k'īrip'ee wētab k'aba wētju. Maigta māg jēb gaai naajeewai dichdēu hi hat'ee nem waaujerr paarjā jūrr hich garmuajā hagpierr deemaju.

Cristo hiekta jaaujem hi dāi k'ōinaa hamk'īir

11 Mʌchdëu Hēwandam hök'ö chitʌm k'ap, tagam k'ʌnagjā hi högk'awia hi dau na nem k'aigba waupim hugua, hi hiek hæk'api haujuuta hæk'aajem. Mʌ mag hagcha chitʌm Hēwandamaau wajap'a mʌ k'ap'ʌ sim, maagwai pāraujā mʌ k'ap'ʌ nʌm mua nem hagchata wau chitʌm.

12 Mag nʌm haig chan mag mʌchdëupai wir haig mʌch t'öwiata mag hiek'a chirʌmjā haba chirʌm. Mua mag chirʌmʌn, mʌch mag hagcha nem wau chitʌm hoowai mʌ gaaimua pāach chigaa ham huguata mag chirʌm; maagwai har hamachdëupai hamach t'ö hiek'a nʌrrjëem k'ʌnau pāach dak'ir mʌ hëugar k'aigba hiek'aawaijā jaau k'ap'ʌ hamk'ir. Chadcha Hēwandam daar hamach t'āar k'aigba nʌmta magba nʌmjö hamachdëupain hamachta t'ö hiek'apim k'ōsi haajem.

13 Hōrau hoowai mʌ sī lököomjöta p'it'urg hau chitʌm hoojem k'ai, mʌ gaai mas k'aba sim; mʌ mag hoo nʌmln jāan Hēwandamaau jaau simjö hip-ierra ham k'ōchgauta hōrau mʌ jäg hoojem. Pari lököö k'aba sī mʌch k'ir hich mʌg chirʌmʌn, jāan pāachig wajapcha hi hiek jawaagau.

14 Cristoou mʌch daupii haajeewaita muajā mʌchdëu nem waum k'ōsimpai wauba, hāba hi hiekta mʌch k'apeenag mʌg jaau chitaajem. Mag hāb maach gaaimua meetarr haawai ya maach t'umaam k'ʌnta k'ēchp'öbaadëmjö hajim, tag dichdëu nem k'ōsimpai wauba haag.

15 Chadcha Cristoou t'umaam k'ʌn kōit hʌdʌraa hich t'ōopiwia deeu hiiu p'iidʌjim, mag hich hiek hæk'a nʌm gaaimua hichdëu hiiu haumam k'ʌnag hamachdëu k'ōchagpierr nem wau wēnrrabä sī hich hat'eepaita nem wau wēnrramk'ir.

16 Warran muan chadcha Cristo sīi parhoobam k'ʌnjpaita simpii chirajim, pari hīs ya hi hiek hāk'a chiraawai mua k'ap'ʌ chiram, hí chadcha Hēwandam Hiewaau. Magua warramjö k'aigba k'ürjuba chitaawai mua chan sīi parhoobam k'ʌnnau hiek'aajemjö hōor hēugar "Jāk'ʌnnan magta sīerrjēem" ha jaauba chitam.

17 Ya Cristo dāita sim wounan warr hich sīerrjö k'aba, woun chi hiiurigta pa sīsimjö sim. Magbarm haigmua warr nem k'aigba waaujerr k'ürjug t'um hisegpāiwia sīi k'ürjug hiiurta wai sīsim.

18 Mag siman t'um hich Hēwandamauta mag k'ürjug hiiurig paapāimaajem Cristo gaaimua. Hich Cristo gaaimuata hīchab hich dāi tag hiekk'ōr chuk'u k'ōinaa wēnarrapinaa maachigpaita tagam k'ʌnnag jäga hamjā hagjö Hēwandam dāi k'ōinaa wēnrraju haai nʌ ha jaaupi jaaujim.

19 Wajapcharan Cristo gaaimuata mlg jēb gayam k'ʌn t'um Hēwandamau hich dāi k'ōinaa naapiju haai hapijim, hich hiek hāk'amam k'ʌnn pekau perdonaawia tag magamjā higba; pari hichdēu hōor dāi mag sim k'ap hamk'ür maragta mag hich hiekjā jaaupijim.

20 Magua maarta Cristoou hich jūrr chogpāitarr k'ʌn haawai maarta hi hiek jaaujem k'ʌnnau. Magua marau hi hiekta maach hiek gaai t'ʌwi mag nʌm: Hi hiek hāk'awia pāach k'aibag hirig chug-paapi jēeubat, Hēwandam dāi k'ōinaa wēnrraag.

21 Cristo chan bālrjā pekau wauba k'itajim; pari mag k'itarrta, Hēwandamau hādaraa hi t'ōopijim maach t'umaam k'ʌn kōit, hichta mag pekau wauwia chi hik'ʌ harrjö; hi dāi magbarmua jūrr

maach dënta chugpaabapääwai pekau chuk'u nar-
rjö n̄lisimk̄iir.

6

¹ M̄achjā Hēwandam d̄ita p'idk'a chiraawai
hirua pāach d̄i wajap'a ham k'ōsi sim mua jaaу
chiram chan hoob pārau par jāgupai hūrmiet ha
chiram.

² Hēwandamau hich hiek p'ā sim gaai jaauwai,
“M̄achdēu hūrju harr d̄icha jēubaawai mua p̄
hiek hūrjim” ha sim;

maimua “m̄achdēu hōor peerd̄a hauju hedcha
jēutarr haawai häu p̄ k'aigpēr haujim” ha
sim. (*Is. 49:8*)

Magua h̄ista pārau hirig pāach peerd̄a haupi
jēumān, h̄ista chadcha hirua pāar peerd̄a hauju
hedau.

³ Mua chan bālrjā hiwiir hābam k'ān dau najā
nem k'aigba wauba haajem, magam gaaimua
hābmuajā mag m̄achdēu jaau chitam hiek hisegam
hugua.

⁴ Magpiju k'āai m̄ach nem wau chitampierr nem
wajap'ata waaujem, magam gaaimua m̄ach chad-
cha Hēwandam chogk'a chitam t'umaam k'ānag
k'ap hamk̄iir. M̄ach dau haug wau chitamjā higba,
m̄achdēu nem hig chiram chuk'u haawaijā magam
haba, sīi p'it'urg hau chiram paarjā magam haba,
sīi k̄iu hāwaatjem.

⁵ Chaaijö sīi m̄ach wā t'ānāluwaijā k̄iu
hāwaatjem. M̄achdēu jaau chitam gaaimua hōor
p'ogd̄wia m̄a hēudeejā hēk'aajem; k'ar cárcel degjā
chiraajem; p'idag t'eegjā p'idk'aajem, maimua

dau k'õreu nám, jásog hāwat nám, magám t'um
mua sii k'iu hāwaatjem.

6 Hīchab chadcha mächtä Hēwandam chogk'a chitámjä hōrag k'ap'Λ hapiejem: mächt bñlrjä hñlin wauba chirám gaaimua, chadcharam hiekta mächtdeü k'ap'Λ chitám gaaimua, maach k'apeen dñjä k'ir t'ñunaa t'umaam k'ñn dñjä hö wajap'a chitám gaaimua, mächt gaai Hēwandam Hak'aar wai chirám gaaimua, chadcha t'ñaucha mächtdeü pääar k'õsi chitám gaaimua,

7 chadcharam hiekpaita hōrag jaau chitám gaaimua maimua hich Hēwandam juu t'eegjä mächt gaai wai chitám gaaimuajä hōrag k'ap'Λ hapiejem mag mächt Hēwandam chogk'a chitám. Mag mächt nem hagcha wau chitám gaaimuata mächt hëugar hiek'aajem k'ñn dñjä sii k'ajap jääu chaar jääu námjö jürr peermiep'päigmamua mächt garmua k'üpaa siiujem.

8 K'ar ham dën maach k'ir honee hiek'anaa k'ar jürr maach k'iraajä hiek'amaajem; k'ar maach wajap'a hig hiyñnaa k'ar maach hääuk'ajä hiek'amaajem. Pari par ham mag hiek'a naawiajä mñnn maach Pör Cristo dñita hich mag hi chogk'a chitaju. Chadam hiek happai jaau k'itaajemta ham hiek mag sünemjä chitám haajem.

9 T'umaam k'ñnau mua Hēwandam hiek jaau chitám wajap'a k'ap'Λ námta, ham dën maach dñi parhoobam k'ñn dñimjöta haajerram. T'õju jär chitámjö haajemta, cha hagt'a ham hi hee pñlrba chitám; wajap mas haajeeb mamä, chi t'õo chan t'õoba haajem.

10 Hamau hoowai hök'irjuumjö chiraajeeb mamä, honee chirámta jág chiraajem; hamau mä

dau hap'ΛΛmjö hoojeeb mamΛ, mag chirΛmuan jūrr hōor k'apan nem juu paraamjö hapiejemta mΛg chirΛm; hamau hoowai mΛ bālrjā nem hinagdam chuk'u chitΛmjö hoojeeb mamΛ, bālrjā haugchee k'augba chitΛm.

11 K'odamnaan Corintopien, chadcha mΛch t'āraucha pāar k'ōsi chiraawai mua pārag bālrjā nem meerbata jaaubarm.

12 MΛch garmua chan mua bālrjā pāar higbam haba chirΛm, mag k'āai pāach garmuata mΛ higba nΛm k'ai mΛ higba nΛm.

13 Jöoinau hamach chaainag hiek'aajemjö muan pāragjā, mΛchdēu pāar k'ōsi chirΛmjö pāach garmuajā hich hagjö mΛ k'ōsi habat ha chirΛm.

Maachin Hēwandam diiu

14 Hēwandam hiek hāk'aba t'ΛnΛm k'ΛΛn dāi chan hoob pamiet; magΛm k'ΛΛn dāi chan p'atk'onau p'idx'aagjā hoob sociok'amiet. Hēwandam hiek hāk'aba sim, hāk'aba sim dāi hāba k'aba sim. ¿Pārau hoowai k'īchag hararag dāi hich hagjöo sī? Hich hagjöo k'aba sim. Maach wounaanjā hich jägtä t'Λnaabahab Hēwandam hiek hāk'aba t'ΛnΛm k'ΛΛn dāi hoowai.

15 Cristojā pōd mepeer dāi k'apeerk'aju k'aba sīewai hi hiek hāk'aba durrum k'ΛΛnjā hi hiek hāk'aba nΛm k'ΛΛn dāi hich hagjöta nΛm.

16 ¿K'an gaaimua hāba nΛm haju haai sī, Hēwandamag jēeu nΛm sīi hōrau juau wautarrta ham hēwandam hanΛmΛg jēeu nΛm dāi? Pāadē pāach gaaita k'īirjubat: Maach mΛg Hēwandam hiek hāk'aba nΛm k'ΛΛnta Hēwandam chadcha hiiu sīerrΛm hag dik'a naabahab, hich hiek gaai jaau simjö. Hichdēu hich hiek gaai jaauwai,

“M_{ΛΛ}n ham hee hich jāg chit_Λmua m_Λchta ham
Hēwandamk'a chitaju,
maagwaijūrr hamach m_Λ p'öbörk'a n_Λisiju” ha sim.
(Lv. 26:12; Ez. 37:27)

¹⁷ Magua hīchab hich hag hiek gaaipai jaau simjō:
“Hēwandam chaar k'abam_Λ jēeujem k'_{ΛΛ}n heemua
höbörwia chaaug hērēubaadët;
hoob ham dēnjo m_Λ dawag k'aba maach hinaam
nem waumiet” ha sim. *(Is. 52:11)*

“Pārau magta m_Λ hipierraa ham_Λn mua pāar
hauju,

¹⁸ magbaawai m_Λchta pāar Haaik'a chirsiewai
pāar jūrr m_Λ chaaink'a n_Λisiju” ha sim
Hēwandam maach Pör chi juu t'ierriu. *(2 S.*
7:14; 1 Cr. 17:13;

Is. 43:6; Jr. 31:9)

7

¹ Magua, Cristo gaaimua k'odamnaan, magta Hēwandamau maach dāi haju ha sim. Maguata maachin nem k'aigbampā plawia k'īirjug k'aigbampā hisegnaa dich morta s_Λr_Λk'aju haai n_Λm. Magnaa Hēwandam dau na pekau wauju hök'önaa warag hi simjō wajap'a hajuuta hēk'aju haai n_Λm.

*Corintopienau hich hipierraa harr gaaimua
Pablo honee hatarr*

² Keena, m_Λ hiek hūrbat: mua pāar heem k'_{ΛΛ}n dāi ni hābam dāijā hat'uucha k'aba ni hābjā mua k'aibag wauba, ni Hēwandam hiek chaar k'abam jaauwia hābjā mua k'ūgurba chit_Λm.

³ Mua mag chir_Λm chan mag mua pāach dāi mag chir_Λm k'īirju naawaita mag chir_Λm

habam. Mʌchdēu na pārag jaau chirarrjö chadcha mʌchdēu pāar daupii wai chitaawai, jāga hak'iin mʌchta warag pāar haar mawia hich mag pāar dāi chirsik'am. Mag häba wēnłrrłmua häba k'echju hawiajā mʌ hich mag pāar dāi chitak'am, mʌch t'āar heeta pāach t'um p'ē wai chitłmjö haajeewai.

⁴ Pārag mua błłrjā nem meerba jaau chitłm, magua pāar gaaimua mʌch honee chirłmjā meerba jaau chitłm. Chadcha jāg pāach wajap'a wēnłrrłm gaaimuata pārau mʌ k'īir jāsenk'a nłmjo haajem. Mʌn chadcha p'it'urnaa dau haugjā haaujeeb pari honee chirłm.

⁵ Macedonia durr mʌch barchëtarr haigmua chan błłrjā jua hłyaa k'augba chiraajem, p'it'uurga haawai; mʌg hiek jaau nłm gaaimuajā hōrau hidēu maach k'ajap sīuba haajem; mag nłm dāi hīchab chik'amnau pāar dāi jāga hajuutaa jāagjem k'ai ha k'īirju chirłl haajeejim.

⁶ Pari hich Hēwandamauta hōor hök'īirjuu k'it'ēem k'łłnjā deeu k'īirdam honee hapieejewai Tito barbaichēm gaaimua Hēwandamau mʌchjā hagjö k'īirdam honee hapijim.

⁷ Pari mag sī hi barbaichēm gaaimuapai k'aba, mag nłm dāi hīchab hichdēujā pāar hoot'urwia pāar higmamua maach jāgaagaa jaaubaicheewaita chadcha mʌ honee haadējim. Hi hiek mag pārau mʌ hoom k'ōchaaga nłm haajem. Mag nłm dāi pāachjā hök'īirjuu naajem haajem, pāach haar jāg problema wai narr gaaimua mʌjā mau hök'īirjuu chirarr hūrwia. Mag pārau mʌ hēugar hiek'aajem k'łłn dāijā jūrr mʌ kōit hiek'aajem haajem ha jaaubaicheewaita warag mʌ honeeubaadējim.

8 Har nacha m^lachdëu p^arag h^esap deep^äitarrau chadcha p^aar k^üir naaupiju k'ap^l chirarr haawai m^lachpa hök'irjuu chirajim. P^aar chadcha k^üir naaujierrab mam^l k'üchpai hajim. Mam^l h^au p^arau m^lachdëu jaaup^äitarr hipierr p^aach problema arreglaabarm han^lm h^ürwia

9 hⁱs deeu m^lachpa honee chir^lm. Maj^a mag p^aar wajap k^üir naautarr gaaimua k'abam; m^l honee chir^lm^ln, mag p^aach k^üir naaubaawai deeu H^ewandam d^ai wajap'a n^lisim hanaawaita m^l honee chir^lm. Mam^l hⁱs wajap'a k^üirjuawai chan b^ll^lrjä p^aar k'aigba k'abajim; wajapcharan h^au hich H^ewandamauta mag h^esap gaaimua p^aar k^üir naaupijim, magbarmua hichdëu k'ösi simjö hamk^üir.

10 Har dich k'aibag gaaimua H^ewandamau maach hök'irjuu hapi sⁱeb mam^l, warag hirigta dich k'aibag t'um hisegpi j^eeuwain hi d^ai k'öinaa n^lisiejem. Magbarm haigmua k'ant'ee tag hök'irjuu haju. Pari har sⁱi hamach k'aibag gaaimuapai hök'irjuu n^lmta häsie hewag k^üirjuwia H^ewandamagjä j^eebam chan pöd peerd^lbam.

11 P^aadë hoobat, j^äg p^aar hök'irjuu narr j^ürr j^ägaj^l H^ewandamau p^aar d^ai: Warr p^arau j^äg woun k'aigba simjä hoobamjö wai naajim; pari hⁱs p^arau hi d^ai sⁱi par daúa hooba chi hiekk'ör hëud^l hauwia ya arreglaap^äijierram, p^aachpata d^ai k'aigba n^lm ham hugua. Chadcha p^arau j^äg k'öchk'aba narr haawai d^ai k^üir mas chi hiekk'örjä hëud^l haujierram. J^ägbarm haig chadcha p^arau H^ewandam hök'ö n^lm han^lm. Chadcha mag p^aach hoon mapim k'ösi narr haawai chi mag hich b^äaurr h^üan d^ai sⁱerrjä m^l barju nawe p^arau hi d^ai sⁱi par daúapai

hoobajierram. Pārau hi dāi mʌgbarmua bigaaum k'ʌnaujā pōd pāachdēujā pāach hipaarmua jāgpim k'ōsi narr haawaita jāg sīi hoo wai naajim haju k'aba nʌm.

¹² Mua jāg pārag hēsap gaai p'ā deepāitarr chan, jā chan sīi chi mag hich bāaurr hūn dāi sīerr happaita ayudam k'ōchgau k'aba ni chi haai hat'epaijā k'abajim. Mua jāg hēsap p'ā deepāitarran, jāan Hēwandam dak'īirjā chadcha pārau mʌ hiek hāk'ajу wa hāk'abaju k'ap hamk'īir hajim. Magua mag p'āawaijā, hamau mʌ k'ōsi nʌmʌn mʌ hipierraahaju ha chirajim, pāar higwia mʌch hödegpai. Pari mua k'ap'ʌ chirajim, pārau chadcha mʌ k'ōsi naawai mʌch hipierraahaju.

¹³ Mag pāach garmuajā mʌ k'ōsi nʌm gaaimua chadcha mʌ honee chirʌm. Pari hārcha mʌ honee harran, Titojā pārau wajap'a pāach hee wai naawia hīchab hi k'īir honee hapitarr gaaimuata mʌchjā honee hajim.

¹⁴ Titoou pāar hoon maju nawe pāar Hēwandam dāi wajap'a nʌm ya mua hirig jaau wai chirajim. Mʌchdēu hirig jaautarrijō chadcha pāar hich mag wajap'a nʌm hanaawai hāu pārau mʌ k'īir naaupibajierram. Pārau k'ap'ʌ nʌm, mʌ pāar haar chirajeewai warm k'ʌn higwiajā mua sëuk'a nem jaauba haajeejim. Maagwaita pāar higwi mag mʌch honee chirʌm Titoog jaau chirarrjā chadcha hich hag hee höbērjim.

¹⁵ Magtarr haawai mag mʌchdēu jaau chirarrijō hich daúacha hoobat'uurwaita pāar haarmua bēeu hi honee sīeichējim. Jāg pāachdēu hirua nem k'ōsimjöta waum k'ōchgau hich dāi wajap'a harr k'īirju nʌm dāi jāga hichdēu nem jaauwaijā

pāachdēu hi hipierraas naajī ha k'īirjubaadeewaita hichjā warag hārcha pāar gaaimua honee sīejem.

¹⁶ Magua hīs chadau pārau chadcha māch k'ōsinaa māch hipierraas hab k'aba hipierraas nām k'ap'ā chiraawai chadcha mā honee chirām.

8

Jerusalenpien hat'ee p'atk'on p'ietarr

¹ Hermanonaan, hīs jūrr mua pārag jaaum k'ōsi chirām, jäga Hēwandamau Macedonia durr iglesia nām heem k'ān hāu wai sī.

² Haman chadcha p'it'uurga haadēp naab pari honee naajem. Dau hap'ā naajeeb pari hamachdēu p'atk'ondam hoo nām heem chan mag deemap'amjā haba haajerram. Hamaun paraam k'ān dēnjo dārrchata deenaa maimuajā deem k'ōsita deejerram.

³ Hamau mag deemamjā hamachdēu deeju harpierrpai k'aba, hamachdēu deeju harr hatchata deejem. Mua mag jaau chirāmān, māchdēucha k'ap'ā chiraawaiu.

⁴ Mag dee nām chan muata deepi jaauwia k'aba, sīi hamach k'īrauta mag deejem. Hamach garmuata, hamaujā hagjö hamach hermanon-aan Jerusalenpien hat'ee hamach paat deeju haai nānām nāl paawaita mua hamag, "Pāachdēu mag k'ōs nām k'ai, magan hāu sim" ha chirajim.

⁵ Maimuata chadcha muan hamau jägcha habajupii chirajim. Nacha hamachdēupaita sīi deeum k'ānjo maach Pör Jesuugta wir haig hamach t'āsīepāijierram, hirua nem k'ōsimpai wawaag. Maimuata jūrr sīi mua nem jawaata hoo nāsijim, Hēwandamau hamachig hapi simjō.

6 Maguata muan pāragjā Macedoniapien dēnjo ofrenda deem k'ōsi deebat ha chiram, hö hāk'āragjā chuk'u. Magamk'īir Titoogjā jaau chiram, pāar haar hich maju nawe, jäg hichdēuta nacha pārag ofrenda jar p'iепi jaaubaaderr hich jäg warag t'umaa hāba jar p'ie haumk'īir.

7 Pāar chadcha chi wajap'am k'ʌʌnau, t'āraucha maach Pör Jesucristo hiek hāk'aag. Maach Pör Jesús hiek k'augnaa hiek'aa k'ap'ʌ hiek'amamua hag hiek jawaagjā pāran chi wajap'am k'ʌʌnau; maimua nem wajap'a waum k'ōchk'a nʌm d̄ai hīchab mʌchdēu pārag jaautarrijō wir haig dich k'apeen k'a k'ōchag hat'eejā hagjö chi wajap'am k'ʌʌnau. Mag nem t'umaam hat'ee chi wajap'am k'ʌʌn haawai chamʌg ofrenda deepi jaau nʌmjā dārrcha deebat.

8 Mag chiram haig chan mua hajuésta deebat haba chiram. Mag chiram haiguin sīi pāraujā Macedoniapien dēnjo dee k'augamk'īirta mag chiram. Pārau mag deebap'ʌim gaaimua maach k'odnaan Jerusalén p'öbör hee hap'ʌʌ k'it'ēem k'ʌʌnau k'ap'ʌ haju, sīi par hiek'aupai k'aba, chadchata pārau ham k'ōsi nʌm.

9 Pārau ni hābmuajā meraa k'aba nʌm, jäga maach Pör Jesucristojā Hēwandam d̄ai hāba sīerr haawai dau hap'ʌʌ k'aba sīrrta hich k'īrau mʌg jēb gaai bēewia dau hap'ʌʌ hajī maach gaaimua. Pari juau hogt'om mag hich dau hap'ʌʌ hapitarran, hich magbarm gaaimua jūrr Hēwandamau maachta hich Cristo d̄ai hāba wēnʌrramk'īir hajim. Magua Cristo gaaimua maach k'odk'a nʌm k'ʌʌn dau hap'ʌʌ hoowai ham dau haug k'aug paraa habat.

10 Mag cha mʌchdēu jaau chiram hat'ee sīi

mua pāar wawim hig chirəm. Naam aňooouwe pāachdëuta nacha hermanonaan Jerusalenpien hat'ee p'atk'on p'ieju hap'öbaadëwi chadcha p'iep'öbaaderr haawai,

¹¹ pāachdëu deeju hayaampierr hagdaujö deemamua pāachdëu deeju hap'öbaadeewai deem k'ōsi narrjö hich jāg deem k'ōsi deepetat.

¹² Pārau ofrenda deewaijā deem k'ōsita dee nɬmɬn, b̄l̄rɬl̄ hawiajā d̄rrcha dee nɬm d̄i hāba Hēwandamau haum k'ōsi hauju. Hirua maachdëu chuk'u nɬm hatchajā jēeuba, maachdëu wai nɬmpierrpaita jēeu sim.

¹³ Magba hak'iin wa dich k'apeenag nem deem k'ōchgau jūrr dichdëu nem hig nɬmta chuk'um haju. Mua pāar magpimap'a chirəm.

¹⁴ Mag k'āai sīi hagdaujö pāachdëu nem hig nɬmta t'um paraa hapim k'ōsi chirəm. Pārau nem wai nɬm jūrr warm k'ɬnau chuk'u nɬm k'ai, magan hamag dee sim; maagwai jūrr pārau chuk'u habarm hed hamau wai nɬm k'ai, hich hagjö pārag deeju. Mag nɬm haig sīi hagdaujö dichdëu nem hig nɬmdam haugchēba wai nɬnlid haju.

¹⁵ Cha mua jaau chirəm higwia, Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaauwai,

“K'ōju pōm hautarr dēn heemjā sobba, ni k'ōjudam b̄l̄rɬl̄ hautarrjā waaurwia haugchēbajim”
ha sim. *(Ex. 16:18)*

Tito hich k'apeen d̄i pāitarr

¹⁶ Mua Hēwandamag hāu hajim ha chirəm, hichdëuta mua pāar k'īirju chirəmjō Titoogjā pāar k'īirjupi sīewai.

17 Mua hich Titoog pāar hoon mamk'īir jaaubaawai hēu mλ hipierr maju haadējim. Mag nλm dāi hichdēujā nawe pāar hoon mam k'ōchag sīerr haawai hīsin chadau hirua hich daúacha pāar hoon mam. Pari mua hoowai hirig petá haba harr hak'iijā, hichiita hich k'īraujā maju sīejim.

18 Tito dāi mua deeum hermano p̄xi chiram. Jāguan hīchab mλg maach peerdāajem hiek jaau gaaí k'itλm gaaimua mau iglesia nλnλidλm hee t'umaam k'λλnau hi hēugar wajap'a hig hiyāl haa-jem.

19 Mag nλm dāi hīchab, mλg p'atk'on j̄r p'ie wēnλrraag maar juag hoomk'īir tagam iglesia heem k'λλnaujā hiita j̄r haujierram. Mag p'atk'on j̄r p'ie wēnλrrλmλn hap'λλ k'it'ēem k'λλnag deepääigau, magbaawai hamaujā maach Pör Jesuuta wajap'a hig hiyāl nλm dāi chadcha maachdēu hamach k'ōsi nλm ha k'ap hamk'īir. Magta mλg hermanodam maar daumaai nλrrλm.

20 Magba maach happaita wēnλrrak'iin, p'atk'on dārrcha harrum haawai, heeu hābmua k'āijā wa marau hag heem haujim haju.

21 Pari hābmuajā mag k'īirjum huguata hāba nem wajap'a waujupaita k'īirjujem, Hēwandum dau na maimua sīi mλg jēb gaai maach hagdaujöpai t'λnλm k'λλn dak'īirjā hagjö.

22 Pāar haar Corintoog mλch maba habaawai mλch jūrr dewam hermanodamta hagjö ham dau-maai p̄xi chiram. Jājā hagjö hichdēu nem wajap'a wau k'itλm gaaimua mua hi k'ap'λ chiram, jāan hermano chaardamau. Magλm hīs charā hichdēujā ya pāar wajap'a wēnλrrλm k'ap'λ sīewai hārcha hirua pāar hoom k'ōchk'a sim.

23 Hābmua k'āijā Tito higwia pāachig, “Jā k'auma?” habaawai, jūrr mΛ higwia, “Jāan Pablo k'aperau, pāach juag hoom k'ōchgau hi dāi hāba p'idk'aajem k'abahab” habat. Wa jūrr hi k'apeen har hi dāi numí wētum k'ΛΛn higwia k'āijā, “Jāk'ΛΛn chijā k'ΛΛnauma?” habaawai, “Jāk'ΛΛnan mau Macedonia durr iglesia nΛnΛidΛm heem k'ΛΛnau jlr hauwia pāitarr k'ΛΛnau” habat, “hīchab wajap'a maach Cristo hiek hig hiyāa haajem k'ΛΛn.”

24 Hermanonaan Corintopien, chamΛ k'ΛΛn wounaan pāach haar bardatk'aimaawai, pāachdēu ham k'ōsi nΛm chadcha hamach daúacha hoomk'īir, ham dāi wajap'anaa ham jāsene habat. Pārau ham dāi magmΛn, magan mΛg Macedonia hee iglesiapierr t'umaam k'ΛΛnauta pārau mag ham k'ōsi nΛm k'ak'apdö haju, pāachdēu mag hamach dāi wajap'a hatarr jaaut'urtarr hūrwia. Mag hamΛn magan mΛjā hīchab parcha honee k'aba habarm pāar gaaimua.

9

1 Ya mΛchdēu pāar k'ap'Λ chiraawai, hermanon-aan hat'ee ofrenda deemk'īir chan tag pārag p'ΛΛrba jaauju chuk'u chirΛm.

2 Mua k'ap'Λ chirΛm, pārau pāach k'īrauta hermanonaan juag hoom k'ōchk'aajem. Jāg nΛm haiguin chadcha mua pāar t'ō chitΛm. Mag gaaimua ya hante mua Macedoniapienag jaau wai chirΛm, naam añaouwe pārau ofrenda jlr p'iewi hap'ΛΛm k'ΛΛn hat'ee deepΛim hig narr. Mag, jam Acaya durr pārau mag k'īrju nΛm hūrwia

mau Macedoniapienaujā hich hagjö k'õchk'a t'ñnarram.

³ Ya mua pääar hamag wajap'a jaau wai chirrajeeawai mächcha maju nawe hīs mua pääar haar mäk'ññn hermanonaan pñibapñim, chadcha pääachdëu ofrenda deepñiju hag nawe sñi k'ñir k'aug wai naamk'ñir.

⁴ Magba hak'iin, mächcha pääar haar barm hed Macedoniapien k'ñijä mä däi mawi hagt'a chuk'u nñm hoobaimaawai, sñi sëuk'ata pääar hëugar mag chirarrjöö haju. Magbaawaijäh, ¿jäga haag hagá? Magan päärau wajapta mä k'ñir naaupiwia pääachjä däi k'ñir naauju, k'ani mag mäch k'ñir naaupibajupii hawiata mua pääar hëugar hamag mag jaau-jerr haawai.

⁵ Pari magam huguata mua mäch nawe mäk'ññn hermanonaan pñi chirñm, päärau hagt'a ofrenda därrcha pääachdëu deeju hatarrjö chuk'u nñm k'ai, däi pääar juag hooimamk'ñir. Maagwai mä baar-waijä ya sñi k'ñir k'aug wai naaju. Pari mag chirñm chan mag hajuésta deepiba, sñi pääach k'ñrauta deepim k'õsi chirñm.

⁶ Päärau k'ap'ñ nñm, jäga haajë nemjñir jñirwai. Bñrññ jñirtarr k'ai, paarpaawaijä hich hagpierrpai bñrññ haaujem. Därrcha jñirtarr k'ai, paarpaawaijä hich hagpierr hagjö därrchata haaujem.

⁷ Maguata mag ofrenda dee nñm haigjä hich hagjöta sim. T'umaam k'ññnau wajap'a k'ñirjuwia k'ap'ñ haju haai nñm, k'achpaita hagdaujö deemaju haai nñ. Pari hich Hëwandamaujä mag deem k'õsi dee nñm k'ññnta daupii haajeewai mag dee nñm haigjä bigaum k'ññnau hajués deepi naawaita mag deegpamjä haba, ni sñi k'ñir mor

chigpajā deeju haai k'aba nām.

⁸ Pārāu magta hamān, Hēwandumaujā pārag nem wajap'am pōm deewia maimuajā k'īrpierr dārrchata deeju, pāachdēu nem hig nāmdam paraa hamk'īir, mag dārrcha wai naawai jūrr bigaaum k'āndamau mag chuk'u nām k'ānnagjā hagjö dedee hamk'īir.

⁹ Magām jaauwia Hēwandum hiek p'ā sim gaai, "Har chadcha hich k'apeen hat'ee nem wajap'a waaujem k'ānaun hap'ām k'ān dāijā hö hajaugta haajem" ha sim.

Maimua hīchab, "Chi hö wajap'a nem dee sim k'ā chan haugchēbam, mag hö wajap'a hamk'īrta hich Hēwandumau jūrr hirig dārrcha deejeeawai" ha p'ā sim. (*Sal. 112:9*)

¹⁰ Hich Hēwandumauta nemjīir jīramk'īrjā maachig nemjīir dau deenaa nem t'um maadēu k'oojemjā deejeeawai, hichdēuta hīchab nem wajap'a wawaag pārāu nem hiigwaijā deeb k'aba deeju. Mag nem deem k'ōsi dee nāmta nemjīir jīrwia bāaumamjō warag hārpapag maju, mag hoowia warag ofrenda deem k'ōsi dārrcha deemk'īir.

¹¹ Pāar magta wēnārrāmān, pāachdēu nem wajap'am hig nām t'um wai naawai, jūrr pāach k'āai hap'ām k'ānnag dārrcha deegjā dārr haju. Maagwai pārāu mag ofrendadam maar gaau deepāi nāmjā marau hermanonaan Jerusalenpien haar deebaimaawai hag paar hamau Hēwandumagta hāu hajim haju.

¹² Pārāu ofrenda deepāi nām marau ham hat'ee harr nām chan sīi hamau nem hig nāmdam deeimaagpai k'abam; mag ham haar ofrenda een mamjō een ma nāmuia hīchab hamag

Hēwandamagjā mag₮m nemdam paarjā hāu hajim habat ha jawaanta maar wēt naabahab.

13 Pārau m₮g ofrendadam hamachig deebap₮im gaaimua hamau k'ap'₮ haju, chadcha pāraujā Cristoou maach peerdlajem hiek gaai jaau sim hipierraaj n₮m. Mag n₮m dāi hīchab pāraujā pāach garmuata hamag mag ofrendajā dārrchata deep₮im k'ōsi deep₮i n₮m haawai, pāach kōit Hēwandamagjā hāu hajim hawia

14 warag hamau pāar kōit hirig jēeuju hāu pārag hamach juag hoomk'ir, mag k'irjugdam deetarr jūrr.

15 Magua m₮chdēujā Hēwandamag hāu hajim ha chir₮m, hich Chaai regalo wajap'am k'āaijā wa-jaug hatcha simta deetarr kōit. Sii hirig hāu hajim haajem, hag k'āai wajapcha jawaag tag hiek'aju k'augba haawai.

10

Pabloou hich hiek t'eeg sim jaautarr

1 M₮n Pabloota pāar dāi hiek'a chir₮m. Ma pāar dāi meeuk'ajā meeuk'aba, sii Cristoou hapi simjöta hit'uu pārag hiek'a chir₮m. Ham hiek mag pāar hökgauta pāar dāi hāba chir₮m haiguin sii himaa chit₮m haajem; pari jūrr warpmpua hēsap p'ā deepäaiwita pārag hiek t'eeg hiek k'ēgk'ata jaupäaijem haajem.

2 Ham hiek m₮ mag Cristo higar k'aba chir₮mjö chit₮m han₮m, mama₮ hoob ham hiek hasekas-miet. Pārau m₮r₮g mag₮m hiekta jaaum₮n pāach haar baarwai mag₮m k'₮n dāi hoowaijā sii par hiek'aupai chan mua chan ham högk'abaju chir₮m.

3 Maachin chadcha t'um hāba wounaank'a t'λnλm; mag naab pari mua chan Cristo hiek serbiibag p'eejem k'λλnagjā sīi mλch hiek'aupaita meeurrau sīuba haajem.

4 Mua jierrnem wai chirλm chan sīi mλg jēb gaaim jierrnem k'īir k'abam. Mλ jierrnemen hich Hēwandum jua t'eegau. Mag Hēwandum jua t'eegauta muan par ham jāg hamach k'īirjug k'aug t'öwia maach peerdλajem hiek wau hiek'aajemjā mλch garmuata pödpräpλi haajem.

5 Maimua t'umaam k'λλnag k'ap hapiju, har hamach k'īirjug k'aug t'öwia hiek t'eeg nλm haajem k'λλnau chad k'abam hiekta jaau nλm. Magbaawai pöd hamau mag hamachdēu sëuk'a nem jaau nλmta chadam hiek gaai t'λju k'aba nλisiju.

6 Ya magbaawai har pāach pekau hisegwia chadam hiekta wajap'a hāk'a nλisim hee hiwiir hābam k'λλnau k'āijā hamach k'aibag pλaba nλmλn, muan jerrba hik'λaba hiek'amamuata k'ajap'am jierrnem dēnjö ham gaai mas deeju chirλm.

7 Pāach daúgpai chan hooba pāach k'ūgurpimiet. Hābmua k'āijā hiita chadcha Cristou jλr hautarr ha k'īirju sim k'ai, magan hīchab k'ap'λ haju haai sim, mλjā hagjö Cristou jλr hautarrk'a chirλm.

8 K'ar pāar daar mua mλch t'ö hiek'a chirλmjōo haajem, maach Pör Jesuu juapá deetarrta hig hiyāλ haawai. Mag hirua mλrλg juapá deetarr chan sīi pāar k'aibag waumk'īirjā k'aba, warag mλchdēu jaau chirλm gaaimua hich hiekta k'augamk'īir hajim. Chadcha mag hiek'awiajā mλ chigaa haju k'aba chirλm, mλchta t'öba Cristo jua t'eegta t'ö chiraawai.

9 Hoob pārau sīi mua pāar jāp'ierrpiegta hēsap gaai jāg p'ā deepäaijem ha k'īirjumiet.

10 Ham hiek mag hēsap gaai haawaita mua sīi pārag hiek k'ēgk'a p'ā deepäaijem haajem; pari mag chirām pāar dāi k'īircha hoowai chan bālārjā magba ni hābmuajā högk'abaju hayaa chirāmta jāg chirām ha jaaujem.

11 Pari chi mag hiek'a simuan k'ap'ā haju haai sim, hich jāg mau warpmua par hiek'aupaijā jaaupāinaa hēsap gaaijā māchdēu jaaupāi chirāmjō, ya k'īircha pāar dāi hāba chiraimaawajā hik'āa hiek'abaju.

12 Chadcha mua chan har hamach wir haigpai t'ōojem k'āan dēnjo wir haig māch t'ōba chitām. Pari mag hamachdēupai hamach t'ō nāmua hamach lōkōomjō nām chan k'augba nām.

13 Chadcha mua māch t'ō hiek'amjō chirāmān, hāba Hēwandamau māchig p'idag deetarrpai wau chitām higwiata mag hiek'ajem. Mua mag ham dēnjo chik'am p'idagta māch dēnk'a haumaajem wounjā k'aba chitām. Hēwandamau māchig jaau-mampierrpaita nem wau chitaajeewai hichdēuta jam pāar haarjā hich hiek hawaan mapibaawai pāar haar jaaut'urjim.

14 Mag hichdēuta mārāg hich hiek pāar haar jawaan mapitarr haawai hagt'a pāar k'īirhok'ooba chirām. Pāadē k'īirjubat, ḷk'aíuta nacha pāar hee Cristoou maach peerdā haaujem hiek jaauwimajī? ḷMāchdēu k'abajī?

15 Mua chan chik'am p'idagta māch dēnk'a hauwia jūrr māch gaai t'ā hauba, ni sīi chik'amnag pāar hee p'idx'apimaaugaujā k'abam; mama hichiita pāar heeta warag p'idx'aju k'īirju chirām,

jāg pāachdēu Cristo hiek hāk'a nām gaaita warag hubₙ paauk'amamk'īir.

¹⁶ Mag nām dāi hīchab pāar nām haigmua warag hatag maach peerdlajem hiekta jaau nāmua haaidaplim k'ōsi chirₙm. Pari mag jaauju hawiajā ya chik'amnau jaautarr k'ₙn hee chan tag jaaubaju; magba hak'iin hamau jaauwia hāk'atarr k'ₙnta jūr mua māch t'ōwi māch dēnk'a hat'am haju. Pari Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaau simjö,
¹⁷ "Hābmua k'āijā hichdēupai wa chik'amnag k'āijā hich t'ō hiek'apim k'ōsi sim k'ai, magju k'āai maach Pör Hēwandamagta hich t'ōpibá hich nem wajap'a wau sim gaaaimua." (*Jr. 9:24*)

¹⁸ Dichdēupai dich higwia nem wajap'a waaujem ha jaau nām chan bālrjā baleeba sim; mag k'āai hich maach Pör Hēwandamauchata maach kōit mag simₙn chadcha balee sim.

11

¹ Māg mā hiek'abaadēm nau lōkōom dēnjö pāach jāgaag k'aba k'āijā hiek'abapāimjā pārau warag sīi mā hiek hūrk'iin hāu hak'am.

² Hēwandam dau na chik'amnag pāach k'ūgurpimaaugau pāach dāi mā nem hanem chitaawai muan pāragan, hāba hālirau hich jaai hauju dāipai hiek dee wai simjö Cristo dāipaita nāisit ha chirₙm, mag hich dāipai naawai pekau chuk'u harrjö pāach hich haar p'ē haumk'īir. Pārau magta hamₙn māchjā dāi honee chiraju maach Pör Jesucristo na.

³ Mua chan warrgarwe nemk'ōriu Evaag sēuk'awia k'ūgur hautarrjö pāarjā hagjö sīi

parhoobam k'ɻnau nem jaau nɻm hāk'am k'ōchgau hñdñraa pāach k'ūgurpiwia jūrr pāach k'ñirjug hāba Cristo gaai k'ñirju nɻmta hisegpimap'a chirñm.

⁴ Jāga jāg parhoobam k'ɻnau pāachig Jesús higwia hi hiek jaau nɻm hanñmta mua jaaujemjö k'aba warag chaaurta jaau nɻmjä pāraru magñmjä haba hāk'anaa, Hēwandam Hak'aar mua jaautarrjä wai nɻmta mak'ɻnau jūrr hi higwia chaauraajaaubaicheewai majā hāk'a nɻ. Magnaa hñchab jāga jāg maach peerdlajem hiek hanñmjä chadcha hagjōojā k'aba simta pāraru bñlñrjä magñmjä haba hñdñraa pāachig jaaupi nɻ.

⁵ Hamachdēupain hamta Jesuu jär hautarr k'ɻñn chaar haawai mɻ k'ñaijä hñrpai nɻm hanaawai pāraru hamau nem jaau nɻmta hāk'a naabma; pāraru ham dñi mag naab pari mɻ chan ham k'ñyau sñi heegpai k'aba chirñm.

⁶ Tale sñi hiek'aju haig chan nem meu k'aug k'ñijä k'aba chirñm; pari mag hawiajä Cristo hiek jawaag chan hamjö k'augba k'aba chirñm. Mua jaau chirñm hñrwia hāk'atarr k'ɻñnauta jaauju haai nɻm, chadcha mua jaau k'ap'ñ chirñ wa jaau meraa chirñ.

⁷ Mua hoowai, jāg pāachta Hēwandam dñi wajapcha naamk'ñir mñchta dau hap'ññ parhooba p'ñdk'a k'itñmua sñi hich jāg jéejä jéeuba maach peerdlajem hiek jaau chitarrau warag mñchdēupaita pñar k'aibag waubarmjö hajim.

⁸ Chadcha sñi hich jāg par pārag jaaum k'ōchgau dewam iglesia heem k'ɻñn jua heem p'atk'onan mua haujim chadcha, mag hat'aawai jūrr pāragta jéeuba haag.

9 MΛ jam pāar haar chiraawai hiwiir hābjā mua nem hig chirΛm gaaimua jūrr dau hap'ΛΛ haba haajeejim, hermanonaan Macedoniamua bēetarr k'ΛΛnau mua nem hig chirarrjā mΛrΛg deechētarr haawai. MΛ hich magta chitΛmta, mua chan sīi mΛchig nem deepim k'ōchgau jūrr bigaaum k'ΛΛnta hamachdēu nemdam hig nΛmjā chuk'u hapimap'a chitΛm. MΛ hich mag chitaawai mΛg hatagjā hich mag chitaju, bΛΛrjā pāar juu heem nemdam jēeuba.

10 Pārau k'ap'Λ nΛm, mua chadcha Cristo hiek chaarta jaau chitΛm. Mag chitaawai k'ap'Λ habat hīchab, hābmua mΛrΛg, "Cristo hiek jaau chitΛm paar p'atk'on jēeub k'aba jēeubá" hawiajā mua chan jēeuba hich jāg parta jaau chitaju. MΛch k'īrauta mag jaau chitaawai mΛchin honee chirΛm, p'atk'on jēeuba hawiajā.

11 ¿Pārau k'īrjuawai hamau jaau nΛmjö pāar hoomaaugauta mua mag pāar p'atk'onjā haubam ha hiek'a chirā? Mag k'abam. Hēwandamau k'ap'Λ sim mua chadcha pāar jāsene chitΛm.

12 Pari mua hichiita hich jāg p'atk'on jēeujā jēeubata hōrag jaau chitaju. Magba Cristo hi jaau chitΛm paar mua ham dēnjojō jēeuk'iin, magan mag hoowai ham honee haju, ya hamach p'idk'a nΛmjöta mΛchjā p'idk'a chirsim hawia.

13 Pari jāk'ΛΛn ham jāg wēnΛrrΛm chan hich Jesuucha hich hiek jaau muk'īrjā jār hauba harrrta sīi hamach hiiupaita mag jaau wēnΛrrΛm; mag nΛmta jāg hōor k'ūgur wēnΛrraajem.

14 Chadcha hich dösāt chaarjā Hēwandam chog k'īr t'egwia jāg nΛrraajeeawai, chi wounaanjā jāg wēnΛrrΛm hoowai maach dauderra haju k'aba nΛm.

15 Hich chi mepeerjä hí mag sїerraawaita hi higar t'лнлм k'ллнјä hőor wajap'am k'ллнk'a wёнлrraba haajeeb, dich k'apeendampai k'үguraag. Pari mag nлrrjёem k'ллnan, hamach jäg nлrrjёem paar Hёwandamau ham gaai jua k'лabaju.

Cristo gaaimua Pablo dau haug waaujerr

16 Na млchdëu jaau chirarrjö hўwaai pãrag mag chirлm: мл chan lököö k'aba chirлm. Pari pãachdëu hoowai мл lököomjö chirлm k'ai, magan warag hidëu lököomjö мл hiek'apibat; lököom k'ллn dënjö wir haigpai mua млch t'ö hiek'a hook'im.

17 Mag млch t'ö hiek'aagpam chan maach Pör Jesucristoou млrлg mag hiek'api sїewaita mag hiek'aagpamjä haba, sїi млch lököomjö hiek'a chirлm gaaimuata mag hiek'aagpam.

18 Jäg hőor k'apan sїi hamach nem wau nлm higwiapaita hamach t'ö nлmjö muajä млchdëupai млch t'ök'im.

19 Pãran chadcha pör höp'erm k'ллn haawai nem t'um k'ap'л sїsidлm; pari mag nлmta magbamjö jўrr lököö k'it'ëem k'ллn hiekjä hўrm k'õsita hўrnnaa

20 har sїi pãachta jўrr hamach chognaan k'apim k'õsi haajem k'ллnagjä pãrau bллrjä magлm haba haajerram. Har sїi pãach t'achdam wai nлmjä t'um k'öp'inaa warag nem jීeujem k'ллnagjä magлm haba pãach k'үgurmaajem k'ллnagjä pãrau bллrjä magлm haba nлm. Har hamachta chi pörnaan hawi pãach serbiibag p'eejem k'ллnagjä magлm haba, maimua pãach däi mag nлm k'ллnaupai hamach hiek hák'amk'ir pãach p'ärmam k'ллnagjä pãrau bллrjä magлm haba haajem.

21 Chadcha mag hiek'aju chigaa chirám; pari mua hoowai mλchigpain hatcha hit'ūuta pārag hiek'aajeejim.

Pari hamau hamachta Jesuucha jλr haujim hawia hamachta t'ö nλm k'ai, magan muajā hīchab mλch t'öju haai chirám. Mag hiek'abapläim haig chadcha lököomjöta mλ hiek'abapläim.

22 Pari hamau hamachta hebreonaan meu hiek'aajem hawia hamach t'ö nλm k'ai, muajā hagjö hiek'aajem. Hamta israelnaan k'ai magan mλjā hich haruu. Hamjā jöoi Abrán k'ararr hag chaain hewagam k'λλn dēn k'ai, mλjā hīchab hi chaain hewagam k'λλn bi heemλu.

23 ¿Hamta Cristo chognaan haná? ¡Hih! Mλ chará ham k'ääijā Cristo chog chaarcharau. Mua k'ap'λ chirám, mag hiek'abapläim haig lököomjöta mλ hiek'abapläim. Mλchta ham k'ääyaujā härcha p'ídk'awia chitám; Cristo gaaimus ham k'ääijā mλchta härcha cárcel deg mawia chirám; wajap jlgad k'ierrjā k'ooodaar chitám; mλλn ham k'ääijā t'ōjuuta wau chitaajem, Cristo hat'ee mλch mag chitám gaaimus.

24 Judionaanau wλm cinco sii mλ wλ t'λnλλujem. Mag wλ nλmpierr jlap hahaugmamua hamach hi haawai treinta y nueve haadeewaita tag wλba hich maigpai siiujeejim.

25 Biek t'ärjup sii paau mλ pogwλ t'λnλλujierram; biek hāb mokoujā mλ bar wai nλλ hawi ya mλ t'ōobapläimpii hajierram. Biek t'ärjup k'öowia chirám biekk'a chitámua; mag chitámua peer t'ōowia chirám. Biek hāb chará mag k'öö hūrr chitámua k'ääim hāb hēntér sii dö heepai k'ëuwia hedhaarjā hich mag dö heepai hāspa chirajim, p'ūas

hee döjärr.

26 Biek k'apan biekk'awia chiräm; pari mag biekk'a chitämän t'õjuuta jär chitämjö haajem: dösig hee k'odjörrömua, k'ar sii nemjigmien däi t'ëeuwai, mäch meeunau, mäch meeun k'abam k'lännaujä hagjö sii maach k'aibag waum hig nämuu peer t'öwi chiräm. K'ar hïchab p'öbör heejä hõor p'ogdalaadeewai, sii hõor chukag hee chitämua, p'üas hee chitäm haig maimua sëuk'a sii hamach hiiupai jäg Cristo hiek hæk'a näm hanäm k'lännaujä hagjö maach t'õjuuta hæk'ajerram.

27 Määtä mäg chitäm haig wajapp'a p'it'urg hau-naa dau haugta wau chitaajeeba. Biek k'apan bäljräjä k'äijä k'äiba sii dau k'õreu hëe chiraajem; jädaúajä masnaa höbichagjä jeedä k'itaajem; biek k'apan sii Hëwandam hat'ee nem waum k'õchgau wajapp'a jïchagaujä masnaa k'ajüadam hat'eejä dau hap'lä k'itaajem.

28 Pari magäm gaaimua mag dau haug wau k'itaajeeb mamä, päär chi iglesia hee t'um chi hæk'a durrum k'länta härcha hed hëepierr k'ürju chitaajem.

29 Mäch mag chitaawaita hääb k'äijä Hëwandam hiek gaai hubä k'aba hoowai mächta hök'ürjuu haadeejem; hääb k'äijä deeum k'lännau pekau hee burrpiewain mächta gaai machaaga haadeejem.

30 Mächpaita wir haig ham dënjo hig hiyä haju hak'iinjä, mächta wajap'a chiräm haju k'ääai, warag mäch serbiibagta jaauju haai chiräm.

31 Hëwandaman t'umaam k'lännauta hich mag t'ö hiek'aju haai sñerräm. Hichpaita hïchab maach Pör Jesucristo Hayau; magua hirua k'ap'ä sim, mä mag hiek'a chirämjä bäljräjä sëuk'abata hiek'a chiräm.

32 P'öbör Damasco han^λm hee m^λ hudt'uurwai rey Aretau gobernadorrag jaubaawai jürr chi gobernadorrau judionaanag p'öbör duubjem hee puertdi n^λn^λid^λmpierr m^λ t'^λapijim, m^λ par hawaag hawia.

33 Pari häu maachjö Cristo higar n^λm k'^λlnau mag k'aug hat'aawai kolaauhi gaai j^λgadau j^λk'anaa warre chi p'öbör higaau daaughajär m^λ heeg jiir burrp^λijierram. Mag, ham sua heemua häu m^λ peerd^λjim.

12

Hēwandamau Pablo k'^λaipi hauwi hiek jaautarr

1 Hiin chadcha dichdëupai wir haig dich t'^λ hiek'aawai chan häu k'aba s^λejem, pari mag n^λm häba mua p^λrag nem jaauju haai chir^λm. Maan hich maach Pör Jesuuchata m^λ k'^λaipi haunaa m^λchig hoopinaa jaaumatarra jürr p^λrag jawaag-pam.

2 Mua woun häb k'ap'^λ chir^λm, magua h^λchab Cristo hiek h^λk'aajem. Ya catorce años sim mag woun hich Cristooucha h^λgt'ar k'^λaipi hautarr. Mag woun m^λchpaiu, pari mua k'augba chir^λm m^λ hich m^λg dau daauta m^λ harrj^λ wa s^λi m^λ hak'aarpaita harrj^λ, mua k'augbam; häba hich Hēwandamaupaita k'ap'^λ sim.

3 Pari chi chadcha haan chadcha m^λ harrjim; maata chadcha cha m^λch hiy^λλ chir^λmchata hirua m^λ harrj^λ wa s^λi m^λ hak'aarpaita harrj^λ, mua k'augbam; häba hich Hēwandamaupaita k'ap'^λ sim.

4 Mag m^Λ h^āgt'ar harrwia m^Λr^Λg nem k'^īir pogk'e jaaumajim hich higwia, mam^Λ mag hichd^ēu jaau-tarr hiek m^Λg heegarm k'^Λnag b^ālrjā jaaupiba-jim.

5 S^īi bigaaum k'^Λnta mag warrtarr hak'iin mua hi t'^ö hiek'aju haai chirak'am; mam^Λ m^Λch harr haawai m^Λchd^ēupai chan p^ōd mua m^Λch t'^öbam. Magju k'^āai m^Λch higju hak'iinjā s^īi warag m^Λch serbiibagta hig hiy^Λ haju haai chir^Λm.

6 Pari mua m^Λch t'^ö hiek'ak'iinjā, lököö chiraawaita mag hiek'a chir^Λmjā habaju, chadcha hudt'urtarrta jaau chiraawai. Pari hichiita mua m^Λch t'^öbam; magba hak'iin mag h^āgt'ar hudt'urtarr haawai m^Λchta h^ārpai chir^Λm haju bigaaum k'^Λnau. Pari magju k'^āai m^Λch nem wajap'a wau chit^Λm gaaimuata m^Λ j^āsene haju k'ai m^Λ j^āsene habat.

7 Mag Hēwandamau hichd^ēu m^Λchig nem hoo-pitarr gaaimua wir haig m^Λchd^ēupai m^Λch t'^öm huguata juau hogt'omjö h^ād^Λraa dösätag m^Λ d^āi m^Λgpiwi miuta k'agt'^Λgr^āp^āik'amjö hagua dau hap'^Λ chitaajem.

8 Ya biek t'^ārijup maach Pör Hēwandamag j^ēeuwia chir^Λm, hagua m^Λg m^Λch dau hap'^Λ chitaajem chugpaap^āimk'^īir.

9 Pari mag hichig j^ēeuwai warag s^īi m^Λr^Λg, "M^Λ p^Λ d^āi hogd^Λba chitabahab, mua p^Λ k'^ōsi chit^Λm. Jāg k'a t'^ūumjö n^Λm gaaimuata m^Λch juapá hōrag hoopiba haajeeb" ha hiek'aajem Hēwandamau. Hichd^ēuta m^Λ mag wai s^īewai h^āuta jāg m^Λ serbiiba chit^Λm, m^Λch mag chit^Λm gaaimuata warag Cristo juu t'eegta hōrau hooju haawai.

10 Magua m^Λg m^Λch serbiibanaa k'a t'^ūumjö

chir^{am} hāba, honee chiraajem, hōrau m^{ach} k'īircha hiek'a n^{amjā} higba. M^{achdēu} nem hig chir^{am} chuk'u hawiajā mag^{am} haba, hōrau m^{ach} p^{ar} hauju hēk'aajemjā higba, Cristo gaaimua m^{ach} dau haug wau chit^{am} hāba m^{llan} honee chiraajem. Wajapcharan m^{llan} har k'a t'ūumjō chir^{am} haigta Cristooujā warag m^a juapá jāgpi simjō haajem.

Pabloou Corintoom iglesia k'īrju n^{al} haajerr

11 Hamau jāg m^a hēugar k'aigba hiek'a n^{am} hūrwi pārau m^a higwia wajap'a hig hiyāl haju haai naajim. Pari magarrjā pārau bālrjā magbajier-ram. Mag pāach warag sīi k'īuu harr gaaimua pāachdēuta m^{lrlag} mag hiek'api n^{amjō} haawai chadcha mua lōkōomjōta m^{achdēupai} m^{ach} jaau chir^{am}. M^{llan} chadcha baleeba chir^{am}, pari mua hooba chir^{am}, k'an gaaimua jāg hamach hiiupai hamta hich Jesuucha j^{ar} hautarr k'^{llan} charau haajem k'^{llan} m^a k'āyauijā hārpai haju haai n^a.

12 Pāar haar chiraajeewai p'it'urg hau k'it^{am} hāba, maach Hēwandam hiekta hogd^{la}ba jaau jēed^{la} k'it^{am}ua hi jua t'eegau mua hōor dauderra nem waaujerr gaaimua merag chuk'u pārau m^a chadcha Jesucristo hi jaaujemk'a chir^{am} k'ap'^ā naajim.

13 Hāba mua pāar hee haubajimjōo harran, tagam iglesia hee harrjō k'aba pāar jua heem nemdamta mua bālrjā haubajim, heeu dēgölp m^a gaaimua jūrr pāachta haugchēm hugua hawia. Mam^a jāg pāach jua heem nem hauba haajerr paar pāachdēujā dāi m^a jaauju k'ap'^ānaa warag dārrchata pārag jēeupläitarr hamuan pārau m^a jāsenecha k'āijā wai naak'am.

14 Deeu pāar hoon maag hat'ee ya mΛ nem t'um k'īir k'aug wai chirΛm. MΛg petamua ya biek t'ärjupamlu pāar hoon mam. Maadēu k'ap'Λ nΛm, chaainau hamach dēnnaan hat'ee p'atk'on jλrba chi dēnnaanauta hamach chaain hat'ee nem hinagdam jλlrjeewai, mΛg maaujā pāar juadam heem p'atk'on chan mua higba pāachchata mΛn higmam, pāarta mΛch chaainjō wai chitaawai.

15 MΛchdēu wai chirΛm t'um mua gastaam k'ōsi gastaawia pāar daupigau mΛchjā mΛg pāar chogk'a chitΛmua warag heeg pawiajā magΛmjā higbaju. Pāach garmua mΛ dāi magcha k'aba hawiajā mΛch garmuata hārcha pāar daupii chirΛm.

16 Pārau pāachdēujā k'ap'Λ nΛm, mΛrΛg nem deem k'ōchgau jūrr pāachdēu nem hig nΛmta chuk'u k'aba haajem; pari magΛm hāba ham hiek mag sūta mua pāar k'ūgur haujim haajem, mΛch hat'eeta jāg p'atk'on jλr p'iepi chirajim hawia.

17 Mag k'ai magan har mua pāar haar hōor pāitarr k'Λn gaaimuata mua pāar k'ūgurjima.

18 Titoogta mua pāar hoon mapijim, dewam hermanodam dāi. ¿Magan Titoouta pāar k'ūgurjī? Mag k'abajim; Tito mΛ dāi maach numiim k'Λnau chan ni hābmuajā maach k'apeen k'ūgurju k'īirjuba haajem. Maach numiin maran hābam k'īirjugpaita wai nΛm.

19 Pārau k'īirjuawai sīi mua hiek t'ierrk'a chirΛmpii k'āijā haju; pari mag k'abam. Mua k'ap'Λ chirΛm, mΛ chadcha Cristo dēnk'anāa hich Hēwandamaujā mΛ hiek hūr sim; magua mΛ pōd sēuk'aju k'aba chirΛm. Cristo gaaimua k'odamnaan, mua mΛg mΛchpai jaau chirΛmΛn, Hēwandam hiek gaai warag hubΛ naapim

k'õchgauta mag jaau chiram.

20 Mua k'irju chiramn, machdëu pãar hooimam k'osi chiramjö hooimabajuuta k'irju chiram; wa magbam k'ai jürr mach k'ajä pãar jagaag k'aba k'ajä hiek'abaimaawai pãrau k'ochk'abaju k'ajä k'irju chiram. Mua k'irju chiram hagjö heeu dëgölp pãar hee hagt'a dich k'apeen däi k'ajä hiekk'ör wai naaju, chik'am nem k'ajä dich dën hapim k'osi t'anam, meeuk'a k'ajä nannidam, dich k'apeen k'ääi hiek t'eeg hërpai haju k'ajä hëk'a sësidam, chik'am hëugar k'ajä sëuk'a nem hëgk'a nám, sëi chik'am jaau nám, dichpai t'ö hiek'a nám maimua sëi pappierr t'anamjö k'irjugjä hëba k'aba sësidam k'ajä k'irju chiram.

21 Mua hagjö k'irju chiram hëchab, heeu dëgölp pãar gaaimua k'ajä Hëwandamau mach k'ir naaupiju. Mag haman magan har nawe pekau hee nampa jäg maadëu nem waumap'am wau nampjä bëligrä pabanaa, hamach hõor k'abam däijä parhooba k'apesnaa maimua warr hamachdëu nem k'aigbam waaujerrjä hogdaba hagt'a wau wënlrram k'ann gaaimua Hëwandamau ma wajapp'a bëepiju.

13

Pablo salud hëbmiecharam

1 Mag petamua ya biek t'ärjup pãar hoon mawia chiraju. Ma barimaawai pãrau hiek hëudlag wai nám k'ai, chi hootarr k'ann numí wa t'ärjup k'ajä nám dak'irta jaaubat.

2 Har nawe pekau wautarr k'annag maimua t'umaam k'annagpa mua hüwaai pabaa jaau chiram, har hëbmiecha pãar hoot'uurwai machdëu

jaau chirarrjö: mllta hūwaai pāar haar barju hat'een, mua chan pāar d̄xi hit'ūu hiek'abaju.

³ Cristoouta m̄lr̄ag hiek'api sim k'ap ham k'ōsi naawai maigta pārau k'ap'Λ haju, chadcha hichdēuta m̄lr̄ag hiek'api s̄iewaita mΛ mag hiek'a chiram. Pārau Cristo k'ap'Λ n̄lm, hí mag s̄ii k'a t'ūuta s̄ierram k'aba haawai hirua chadchata pārag hich juapá hoopiejem.

⁴ Hamau hi t'ōwain chadcha juapadam t'eegjā chuk'umjö pa gaai h̄ld̄raa hich meerp'ēpjjim; pari magtarran h̄sin jūrr hich Hēwandam jua t'eegauta p'iriū hauwia hiiu s̄iejem. Jāg k'a t'ūu h̄ld̄raa hich meerp'ēpitarrjö m̄achjā hagjö k'a t'ūumjö hit'ūuta pārag hiek'a chitam; pari hagt'a k'aigba wēn̄rraajem k'Λnag hik'Λaba hiek'aagan nem k'īr hubag chiram, Hēwandam Cristo p'iriū hautarr hag juapaata wai chiraawai.

⁵ Pāachdēupai wir haig wajap'a pāach hoobat, pāachdēu Cristo hiek h̄k'atarr gaai hagt'a hubΛ n̄lm k'ap haag. ¿Pārau k'ap'Λ naabá chadcha Cristo pāar t'āar hee sim? ¿Wa h̄k'aba n̄mta s̄ii par hiiupaita hi hiek h̄k' a n̄lm haajēwa?

⁶ Muan pāragan, jāg pāachig hik'Λaba hiek'a chiram gaaimua hīchab m̄chta chadcha Cristo dēnk'a chiram k'ap'Λ hapim k'ōsi chiram.

⁷ Pari mag hik'Λaba hiek'aju ha chiramjā, pāar chadcha Hēwandam d̄xi h̄u wēn̄rramn, nem wajaug k'ērām. Hante pāach hi d̄xi h̄u wēn̄rramk'īrta warag mua pāar kōit hirig jēeu chiram. Pari mag jēeu chiram chan pāar h̄u wēn̄rram hoowia jūrr m̄ch hēugarta bigaaum k'Λnag wajap'a hig hiyāl hamk'īr k'abam. Mua mag Hēwandamag jēeu chiramn, pāachta hi dau na

wajap'a wënʌrramk'írau. Mua pāachig jaaupái chirám hipierraahabarm gaaimua pāachig hik'ába hiek'aju Harrta hit'uu hiek'a chirám hōrau hoobaawai, mʌ hēugar Cristoou jlr hautarr chaar k'aba haawaita mag hiek'a chirám hawiajā, hidéu mag sim.

⁸ Mʌ pāar haar barimaawai pārāu chadam hiek Cristoou jaau sim hichaaur k'aba nʌm hooimamʌn mua pārag hiek k'ëgk'a hiek'abaju, pāar ya wajap'anāa warag hæk'a nʌmta mʌchdēujā hoom k'ösi chiraawai.

⁹ Maguata pāarta Cristo dxi hubʌ naapim k'öchgau mʌchta hiek t'eeg chuk'umjö haawaijā warag honee haajem. Mag honee chiraawai warag mua pāar kōit hich jāg jēeu chitaju, wajapcha nʌisimk'íir.

¹⁰ Magua mʌchcha pāar haar barju nawe sii hēsapta p'ä deepái chirám, ya pārāu mʌ barju k'ap'ʌ naawai hag nawe pāach happai problema t'um arreglaapäimk'íir; mag t'um chi arreglaam haawai pāar haar barwiajā hiek k'ëgk'a hiek'aba haag. Magbamʌn mag hiek'aju hawiajā mʌln chadcha hiek t'eeg chirám, hich maach Pör Cristoouchata pāar k'aibag wauba sii warag pāar hæu hamk'íirta mag hiek t'eeg hapitarr haawai.

¹¹ Cristo gaaimua k'odamnaan, hābmiecha paawai mua pārag magk'im: muan pāar honeeta wënʌrrapim k'ösināa pāach k'aibag t'um hisegbapäit ha chirám, Hēwandam dau najā wajap'ata wënʌrraag. Magnaa hīchab hagdaujö dich hermanonaan wawí nʌm dxi hö hāba k'íirjunaa k'öinaata habat. Pārāu magta hamʌn magan mag dich k'apeen k'a k'ösi hapināa maach

k'õinaa hapiejem hag Hēwandamta pāar dāi sīerraju.

¹² Pāach k'apeen dāi hagdaujö k'a k'õsi saludaa-
bat.

¹³ Mau Macedoniamua hermanonaan t'um chi
hälk'a durrum k'ɻnau pārag salud haajem.

¹⁴ Muan hābmiecha paawai maach Pör Jesu-
cristoogjā pāar hāu wai chitapim k'õsi, maach
Hēwandam t'umaam k'ɻn k'a k'õsi haajem̄gjā
pāar heeg hoopim k'õsi, maimua hich Hēwandam
Hak'aar maach dāi hogdaba k'itaajem̄gjā hich jāg
pāar daumaai n̄rrapim k'õsita chiraajem. Hayoo
keena,

Pablo

Hēwandam Hiek New Testament in Woun Meu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Woun Meu

Dialect: standard spelling

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Woun Meu

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

f93ebb7a-0e54-5698-b564-14e525ed9c9f